

Załącznik nr 3

ks. dr Andrzej Dobrzyński
Papieski Uniwersytet Jana Pawła II w Krakowie
ul. Kanonicza 25
31-002 Kraków

Autoreferat

Zgodnie z Art. 220, ust. 2 pkt 1) Ustawy: Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce zd. 20 lipca 2018 (Dz. U. z 2020 poz. 85 z późn. zm.) polecającym załączenie do Wniosku o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego opisu kariery zawodowej.

1. Imię i nazwisko
2. Wykształcenie (posiadane dyplomy, stopnie naukowe)
3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych
 - 3.1. Obszar zainteresowań naukowo-badawczych
 - 3.2. Prowadzone wykłady
 - 3.3. Praca administracyjno-organizacyjna
4. Omówienie osiągnięcia naukowego, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 lit. a) Ustawy
 - 4.1. Tytuł osiągnięcia naukowego
 - 4.2. Publikacja osiągnięcia naukowego
 - 4.3. Omówienie monografii naukowej, osiągniętych wyników i ewentualnego wykorzystania
5. Informacje o wykazaniu się istotną aktywnością naukową
 - 5.1. Publikacje i cytowania
 - 5.2. Wygłoszone referaty na międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych
 - 5.3. Uczestnictwo w projektach naukowych
 - 5.4. Członkostwo w organizacjach i stowarzyszeniach naukowych
 - 5.5. Działalność popularyzująca naukę

1. Imię i nazwisko

Andrzej Dobrzyński

2. Wykształcenie (dyplomy, stopnie naukowe)

Po ukończeniu Szkoły Podstawowej im Mikołaja Kopernika a następnie Liceum Ogólnokształcącego im Jana Matejki w Wieliczce, w 1987 r. wstąpiłem do Wyższego Seminarium Duchownego Archidiecezji Krakowskiej i rozpocząłem studia na Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Studia filozoficzno-teologiczne sfinalizowałem w 1993 r. i uzyskałem tytuł magistra teologii (dyplom z 15 maja 1993 r.) na podstawie pracy magisterskiej z zakresu patrologii *Sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego w traktatach i listach św. Cypriana, biskupa Kartaginy*, którą napisałem pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Edwarda Stańka.

W latach 1995-1999 odbyłem studia specjalistyczne w dziedzinie nauk teologicznych na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Nawarry w Pampelunie. W ramach specjalizacji w teologii dogmatycznej uzyskałem 20 czerwca 1997 r. tytuł licencjata na podstawie zdanego egzaminu i pracy *Ideas directrices de la obra teológica del Cardenal Congar*. Dnia 17 grudnia 1999 r. obroniłem pracę doktorską pt. *Pneumatología en la eclesiología ecuménica del cardenal Yves Congar*. (Abstrakt został opublikowany w czasopiśmie naukowym „Excerpta e Dissertationibus in Sacra Theologia” 38 (2000), s. 143-224). Uniwersytet Nawarry nadała mi tytuł doktora teologii 10 stycznia 2000 r. Wspomnę, że obydwie prace, licencjacka i doktorska, zostały napisane pod kierunkiem ks. prof. José Moralesa.

Dyplom doktorski został nostryfikowany uchwałą Rady Wydziału Teologicznego Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie z dnia 16 marca 2001 r., obecnie Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II, i uznany za równorzędny z dyplomem doktora nauk teologicznych nadawanych przez polskie uczelnie.

W czasie moich studiów specjalistycznych uczestniczyłem w kursach językowych:

- a) języka francuskiego na Institut Catholique de Paris (lipiec 1994) i l'Alliance Française de Toulouse (lipiec 1996);
- b) języka hiszpańskiego Universidad de Navarra w Pampelunie (sierpień i wrzesień 1995);
- c) języka niemieckiego na Goethe-Institut w Monachium (lipiec i sierpień 1997);
- d) języka włoskiego w Università per Stranieri di Perugia (sierpień 2007).

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

W 2001 r. zostałem zatrudniony na Papieskiej Akademii Teologicznej w wymiarze pół etatu na stanowisku asystenta w Katedrze Ekumenizmu, a następnie w Katedrze Misjologii, a od 2010 r. przebywam na urlopie bezpłatnym. W roku 2007 zostałem skierowany do pracy w watykańskiej Fundacji Jana Pawła II, gdzie objąłem stanowisko opiekuna Sekcji Studium w Ośrodku Dokumentacji i Studium Pontyfikatu Jana Pawła II w Rzymie, a od 2011 r. zostałem mianowany dyrektorem tej instytucji. Moja praca naukowo-badawcza, naukowo-dydaktyczna oraz organizacyjna związana jest z Uniwersytetem Papieskim Jana Pawła II w Krakowie i Ośrodkiem Dokumentacji i Studium Pontyfikatu w Rzymie, stanowiącym integralną część watykańskiej Fundacji Jana Pawła II, oraz z Centro Internacional Teresiano-Sanjuanista w Avila.

3. 1. Obszar zainteresowań naukowo-badawczych

Moje zainteresowania naukowo-badawcze związane są z trzema obszarami, które wzajemnie się łączą ze sobą: 1. eklezjologią, zwłaszcza z problematyką misji Kościoła we współczesnym świecie i rolą soborów oraz synodów w Kościele (głównie doktorat, studium do

habilitacji, wykład monograficzny poświęcony nowej ewangelizacji oraz wykład fakultatywny z misjologii); 2. historią i doktryną Soboru Watykańskiego II (międzynarodowe sympozjum w 2008 r. w Rzymie, dwa referaty wygłoszone na konferencjach w Waszyngtonie i Madrycie);

3. nauczaniem Jana Pawła II (organizacja sześciu międzynarodowych konferencji naukowych i jednej krajowej, 16 wygłoszonych referatów, 19 artykułów w czasopiśmie punktowanych, 9 artykułów w monografiach naukowych [w tym kilka recenzowanych], 29 opracowań zbiorowych, [w tym krytycznych opracowań tekstów Karola Wojtyły]).

3.2. Prowadzone wykłady

W latach 2001-2007 prowadziłem na Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie na Wydziale Teologicznym następujące zajęcia:

A) Kierunek teologia kapłańska

1. metodyka pracy naukowej (ćwiczenia)
2. sakramentologia (ćwiczenia)
3. mariologia (ćwiczenia)
4. misjologia (wykład fakultatywny)

B) Kierunek teologia katechetyczno-pastoralna

1. Eschatologia (wykład w jednym semestrze)
2. Eklezjologia (ćwiczenia)
3. Antropologia chrześcijańska (wykład fakultatywny w jednym semestrze)

C) Studia licencjacko-doktoranckie – wykłady monograficzne

1. Teologia Ducha Świętego w ujęciu o. Yves Congara OP
2. Nowa ewangelizacji a sekularyzacja

D) Wykłady gościnne na Universidad Católica Boliviana

1. La vocación ecuménica del cardenal Yves Congar OP, 4.09.2003
2. La sacramentalidad de la Iglesia fundamento de su dimensión misionera, 5.09.2003

3.3. Praca administracyjno-organizacyjna

W latach 2001-2007 kilkakrotnie byłem sekretarzem podczas obrony prac doktorskich na Papieskiej Akademii Teologicznej (UPJPII) i przez dwa lata tutorem jednego z roczników. Na wniosek Rady Wydziału Filozoficznego Akademii Ignatianum z dnia 12 stycznia 2016 r. zostałem powołany na promotora pomocniczego pracy doktorskiej dotyczącej kulturowej roli Fundacji Jana Pawła II w latach 1981-2014.

W oparciu o Program Erasmus, w latach 2008-2020, sprawowałem pieczę nad studentami i doktorantami (11 osób), którzy odbywali dwumiesięczny staż w Ośrodku Pontyfikatu w Rzymie. Zorganizowałem krótkoterminowe staże dla czterech pracowników nauki i pięciu pracowników bibliotek uniwersyteckich w Polsce. Przygotowałem całoroczne stypendia z Fundacji JP2 dla dwóch doktorantów, którzy studiowali w Papieskim Instytucie Teologicznym Jana Pawła II dla Nauk o Małżeństwie i Rodzinie. Korzystający ze stażów pochodzili z uczelni: UPJPII, KUL oraz

Uniwersytetu Śląskiego. Dwukrotnie współorganizowałem pobyt w rzymskim Ośrodku grup doktorantów z Akademii Ignatianum z Krakowa.

Byłem organizatorem sześciu sympozjów międzynarodowych (Rzym, Kraków, Lugano, Paryż i Avila) i jednego krajowego. Sprawuję pieczę nad „Cátedra Juan Pablo II” w Centro Internacional Teresiano Sanjuanista de Ávila (CITES-Universidad de la Mística). Współorganizowałem dwie coroczne sesje Konferencji Stałej Muzeów Archiwów i Bibliotek Polskich Zagranicą (Rzym 2008 i Lublin 2019).

Sprawując opiekę nad Ośrodkiem Pontyfikatu w Rzymie, którego personel liczy zaledwie dwie osoby, moim zadaniem jest rozwój biblioteki, archiwum i zabezpieczenie oraz ekspozycje zbiorów muzealnych. W ramach pełnionych obowiązków współpracuję z Naczelną Dyrekcją Archiwów Państwowych, z Departamentem Dziedzictwa Kulturowego za Granicą w MKiDN, z polonijnymi instytucjami kultury, uczelniami (UPJPII, Uniwersytet „Gregoriana”, Uniwersytet Laterański, KUL – Instytut Jana Pawła II), z wydawnictwami, także bibliotekami: np. z Federacją Bibliotek Kościelnych „Fides”, z biblioteką Uniwersytetu „Angelicum” w Rzymie i z biblioteką UPJPII w Krakowie oraz z Associazione dei Bibliotecari Ecclesiastici Italiani (udział w cyklicznych szkoleniach).

Od strony organizacyjnej czuwam również nad wydawaniem serii *Jan Paweł. Bibliografia polska*, której przygotowanie od początku związane jest z pracą Ośrodka, a aktualnie także ze współpracą z UPJPII. Trzy z dziesięciu dotychczas wydanych tomów ukazały się pod moją pieczęcią.

4. Omówienie osiągnięcia naukowego, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy

4.1. Tytuł osiągnięcia naukowego

Jako osiągnięcie wynikające z art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a) ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 85 z późn. zm.) Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce, przedstawiam monografię naukową: *Synodalność Kościoła niepodzielonego*.

4.2. Publikacja osiągnięcia naukowego (autor, tytuł publikacji, nazwa wydawnictwa, rok wydania, recenzenci wydawniczy)

Andrzej Dobrzyński, *Synodalność Kościoła niepodzielonego*, Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej Biblos, Tarnów 2020, ss. 472. ISBN 978-83-7793-750-1.

Wydawnictwo zostało ujęte w wykazie wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe, ogłoszonym przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego dnia 17 grudnia 2019 r. (unifikatowy identyfikator 67400).

Recenzenci wydawniczy:

Ks. prof. dr hab. Tadeusz Kałużny SCJ, UPJPII, Kraków

Prof. dr hab. Marco Jacov, l'Università del Salento (Lecce), członek zagraniczny Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie

4.3. Omówienie monografii naukowej, osiągniętych wyników i ewentualnego wykorzystania

Celem rozprawy jest ukazanie związku synodalności Kościoła, rozumianej głównie jako forma działalności kolegalnej biskupów, z historią synodów i soborów oraz z eklezjologią pierwszego millennium chrześcijaństwa. Synody i sobory stanowiły nieodzowny element realizacji *communio* Kościoła od zarania jego dziejów. W studium chodzi o uzasadnienie, na czym polega konstytutywny charakter synodalności i dlaczego stanowi ona istotny przejaw życia Kościoła, oraz o wskazanie roli historii synodów i soborów jako ważnego *locus theologicus* w aktualnej refleksji dotyczącej synodalności Kościoła. Istnieje wiele studiów syntetycznych, jak i opracowań szczegółowych dotyczących synodalności. Prezentowana rozprawa ma charakter przekrojowego studium z zakresu historii eklezjologii pierwszego millennium chrześcijaństwa, która uzupełnia istniejącą literaturę przedmiotu. Rozprawa posiada charakter historyczno-teologiczny. Wykorzystuje metodę analityczną w studium wybranych źródeł patrystycznych i synodalnych oraz metodę syntetyczną, by na podstawie istniejących badań naukowych przedstawić rozwój teologii synodalności. Rozprawa została podzielona na pięć rozdziałów powiązanych chronologią, ale także „geografią” wydarzeń, by nie stracić w pola widzenia chrześcijańskiego Wschodu i Zachodu, oraz „dialogiem epok”, szukając w pierwszym millennium wskazówek dla Kościoła u progu trzeciego tysiąclecia.

Pierwszy rozdział traktuje zagadnienie synodalności w świetle źródeł biblijnych, poczynając od wskazania starotestamentalnych figur i analogii dla chrześcijańskich instytucji synodów i soborów. Chrystus nadał społeczności Ludu Bożego strukturę komunijno-kolegalną (wspólnotowo-hierarchiczną), z zaznaczonym prymatem Piotra. Na mocy wielkoczwartkowej konsekracji apostołowie otrzymali udział – indywidualny i zarazem kolegalny – w *tria munera Christi*. Stanowiło to zarodek organicznego związku, który zachodzi pomiędzy sukcesją apostolską, kolegalnością biskupów i praktyką synodalności rozumianą jako forma synergii między kapłaństwem hierarchicznym i powszechnym. Wylanie Ducha Pięćdziesiątnicy stało się nadprzyrodzonym spoiwem jedności kolegalnej apostołów i wiernych oraz siłą do wiernego świadectwa Chrystusowi. Duch czyni chrześcijan uczestnikami „wspólnej drogi” z Chrystusem przez dzieje. Dlatego pierwotne przejawy synodalności łączą się ściśle z kontekstem eucharystycznym, co przypomina, że chodzi w niej o wspólne podążanie z Chrystusem i o

zachowanie tożsamości Kościoła w zmieniającym się świecie (por. Mt 18, 20). Jej manifestacją był również tzw. sobór jerozolimski, który niejako zapowiadał reformistyczne znaczenie praktyki synodalności, ale także odsłonił dynamikę podejmowania kolegialnej decyzji w Kościele angażującej całą wspólnotę, odzwierciedlającej lokalny i powszechny wymiar Ludu Bożego oraz świadomość asystencji Ducha Świętego, zwłaszcza w przełomowych momentach dziejów Kościoła. Wydarzenie to ukazało synodalność w służbie przekazywania depozytu wiary i umacniania jedności kolegium i całego Kościoła oraz jego misji. Sukcesja apostołowska, rozumiana jako wykonywanie autorytetu i urzędu apostołów przez ich następców, stanowi nie łączącą praktykę synodalną z Tradycją, którą tworzą Pismo Święte i przekaz ustny. Stąd też synody i sobory należy postrzegać jako organy żywej Tradycji, narzędzia zgłębiania i wyjaśniania objawionej prawdy. W nauczaniu synodalnym odzwierciedla się to w wiodącej roli Biblii i świadków Tradycji. Należy podkreślić, że chrześcijańskie źródła ukazują zdecydowanie teologiczny wymiar synodalności, chrystologiczny i pneumatologiczny, a także jej eklezjalny, hierarchiczny i komunijny charakter oraz profetyczne i ewangelizacyjne znaczenie. Synody i sobory należy widzieć – według źródeł – w ścisłym związku z apostołską tożsamością Kościoła jako instytucje służące odczytywaniu objawionej prawdy wiary i jej realizacji w historii.

Drugi rozdział rozprawy dotyczy genezy działalności synodalnej z wyodrębnieniem się instytucji synodów lokalnych i regionalnych, zarówno na Wschodzie, jak i na Zachodzie (II-III w.), a następnie ukształtowaniu się modelu soboru powszechnego, w czym decydującą rolę odegrał proces recepcji postanowień Soboru Nicejskiego I (325). Pojawienie się synodów było związane z potrzebą czuwania nad czystością wiary, ale także koniecznością rozwiązywania konfliktów i tworzenia ustawodawstwa kościelnego. Rozporządzenia synodów lokalnych i regionalnych przyjmowały także inne Kościoły i prowincje kościelne. Synody miały znaczenie dla umocnienia tożsamości i autonomii Kościołów lokalnych, jak miało to miejsce np. w Afryce Północnej, zwłaszcza w okresie od II do V w. Działalność synodalna, kierowana przez biskupów takich jak Cyprian, Aureliusz czy Augustyn, utrzymywała kolegialną jedność, pogłębiała świadomość Kościoła afrykańskiego i stanowiła platformę komunii między eklezjalnymi wspólnotami. Prymat biskupów Kartaginy miał charakter autorytetu kolegialnego, co wpływało na rozumienie Kościoła jako komunii wspólnot lokalnych. Dorobek synodów afrykańskich oddziaływał na Kościół przez całe wieki i dziś także stanowi cenne świadectwo potwierdzające, że wymiar synodalno-kolegialny stanowi istotny czynnik eklezjalnej komunii. Podobnie takim czynnikiem jest prymat biskupa Rzymu. Kształtował się on na podłożu Tradycji apostołskiej przy współdziałaniu rozwijającej się działalności i znaczenia synodów rzymskich. Stanowiły one narzędzie służące zwiększaniu władzy biskupa Rzymu i jego organ doradczy. Były one jednocześnie instancją odwoławczą i koordynującą działalność synodalną, co wynikało zarówno ze zwiększającej się jurysdykcji

papieskiej, jak i z konieczności rozstrzygnięcia sporów, które pojawiały się na synodach lokalnych i regionalnych. Przełomowe znaczenie zgromadzenia biskupów w Nicei, zwołanego przez Konstantyna, ujawniło się w długim procesie refleksji teologicznej nad uchwalonym *Credo* i poprzez dostrzeżenie w nim nadprzyrodzonej inspiracji. *Credo* to stało się kryterium jedności Kościoła, a Sobór Nicejski punktem odniesienia dla kolejnych zgromadzeń powszechnych i prowincjonalnych, a zarazem miarą kontynuacji i rozwoju doktryny chrześcijańskiej. Proces jego recepcji ukazał również konieczność strzeżenia w miarę możliwości niezależności Kościoła w sprawach wiary od wpływów politycznych. Recepcja *Nicaenum* stanowiła istotny impuls dla rozwoju praktyki synodalnej także w Galii, Hiszpanii oraz w Irlandii i Brytanii, gdzie obok synodów prowincjonalnych rozwijał się także typ synodów królewskich i narodowych, co wskazywało także na wpływ synodów na strukturę polityczną państwa. Prześledzenie genezy kształtowania się praktyki synodalnej, powstawania różnych jej form instytucjonalnych ukazuje kreatywność Kościoła w tym względzie, która jednak pozostaje w ścisłym związku z okolicznościami historycznymi, ale przede wszystkim z wymogami natury teologicznej, czyli nauczaniem wiary, umocnieniem eklezjalnej komunii i intensyfikacją misji.

W trzecim rozdziale zostały przedstawione sobory powszechne pierwszego millennium, włącznie z uznanym tylko przez Kościół łaciński Soborem Konstantynopolitańskim IV. Wskazano na ich historyczny związek z życiem religijnym i społeczno-politycznym Imperium Rzymskiego oraz związek teologiczny wyznaczony głównie przez doktrynę trynitarno-chrystologiczną oraz jej następstwa w życiu eklezjalnym. Sobory powszechne służyły uświadomieniu Kościołom lokalnym, że są złączone jedną wiarą, która nie oznaczała uniformizmu, lecz wyrażała się w różnorodności chrześcijaństwa na Wschodzie i Zachodzie. Zwrócono uwagę na doktrynalny prymat czterech pierwszych zgromadzeń powszechnych osadzony na fundamencie Symbolu Nicejsko-Konstantynopolitańskiego i twórczo rozwijany przez nauczanie kolejnych soborów. Stanowiły one „koło zamachowe” dla praktyki synodalnej w Kościele, ponieważ synody niższej rangi służyły recepcji postanowień soborów powszechnych. Jedność wiary niejednokrotnie była narażona na osłabienie przez rosnące napięcia między Rzymem i Konstantynopolem, a także przejawy cesaropapizmu, do których dochodziło również podczas soborów, jednak pomimo to została ona zachowana, podobnie jak jedność wspólnoty eklezjalnej. Ujawniające się coraz wyraziściej różnice pomiędzy Wschodem i Zachodem były łagodzone nie tylko świadomością wspólnego dziedzictwa Tradycji apostoelskiej, ale także mocno oddziałującą eklezjologią Kościołów lokalnych. W *communio* Kościoła ważną rolę odgrywały patriarchaty Rzymu, Konstantynopola, Aleksandrii, Antiochii i Jerozolimy, zarazem stanowiąc jedno z kryteriów ekumenicznego charakteru zgromadzeń soborowych. Pomimo istotnej roli cesarza, pierwszorzędną rolę w sprawach wiary odgrywali na soborach biskupi jako świadkowie

apostolskiego depozytu. Właściwie pojęta synodalność, która obejmuje cały Lud Boży, ale skupia się w kolegialnym działaniu biskupów, winna wyrażać jedność wiary w jej różnorodności przejawów, co wynika z misterium wcielenia i Kościoła. Synodalność wspomaga budowanie komunii Kościołów lokalnych w oparciu o jedność wiary. Eklezjalna różnorodność nie rodzi się z prostej decentralizacji władzy czy demokratyzacji struktur, lecz wynika z natury odpowiedzialności za wiarę w Kościele.

Czwarty rozdział ukazuje funkcjonowanie kolegialności biskupów w ramach praktyki synodalnej na różnych szczeblach eklezjalnej wspólnoty, na których dochodziło do synodalnego współdziałania między biskupem sprawującym funkcję prymasa a wspólnotą biskupów diecezjalnych. Liderzy (*prōtoi*) byli traktowani jako *primi inter pares*. Ich zadanie podczas zgromadzeń synodalnych polegało na doprowadzeniu współbraci do konsensusu. Autorytet biskupa Rzymu wzrastał również przez jego nierozzerwalny związek z soborami powszechnymi. Chrześcijański Wschód i Zachód uznawał jego nieodzowną rolę w potwierdzeniu wiary ogłoszonej na soborach, a także jako instancji apelacyjnej. Z czasem w ramach Kościoła łacińskiego, który przez prowadzone misje zwiększył swoje terytorium, prymat biskupa Rzymu zaczął wzrastać, obejmując także kwestie jurysdykcyjne i coraz większy wpływ na działalność synodalną, zwłaszcza że np. w państwie Franków, biskupi współpracowali blisko z władzą świecką, która niejednokrotnie traktowała synody jako „rady” królewskie. Osłabienie czy konflikty władzy powodowały problemy czy regres praktyki synodalnej. Arcybiskup Reims, Hincmar, próbował temu zaradzić przez odnowę autorytetu i urzędu metropolitów oraz przez wzmocnienie niezależności synodów od państwa. Natomiast autor fałszywych *Dekretaliów* Pseudo-Izydora wyjście z sytuacji upatrywał w scentralizowaniu działalności synodalnej, poddając ją jurysdykcji papieskiej. Na Wschodzie synodalność „spajała” i harmonizowała współdziałanie kolegium biskupiego z patriarchą, czego świadectwem jest rozwój instytucji synodu stałego (*synodos endemousa*). Wskazuje to na pewien ontologiczny związek synodalności i prymatu. Uwidacznia synodalność jako konstytutywny wymiar Kościoła. Można zauważyć, że dwie odmienne drogi rozwoju synodalności, które ujawniły się na Wschodzie i na Zachodzie u schyłku pierwszego millennium, stanowiły jeden z czynników wpływających na podział chrześcijaństwa w XI w., a także na ugruntowanie się w kolejnym tysiącleciu odrębnych form synodalności, mających punkty zbieżne, ale także różnice. Historia praktyki synodalnej w pierwszym millennium chrześcijaństwa stanowi istotny punkt odniesienia dla refleksji eklezjologicznej nad rolą prymatu w Kościele, w tym zwłaszcza nad rolą następcy Piotra, ale także biskupów. Role te winny być widziane w perspektywie synergii pomiędzy wymiarem prymacjalnym a kolegialnym, wymiarem hierarchicznym a wspólnotowym, wymiarem Kościoła lokalnego a wymiarem Kościoła powszechnego.

Piąty rozdział dotyczy kluczowych kwestii praktyki synodalnej pierwszego millennium. Procedury kształtowały się w dużej mierze pod wpływem instytucji Imperium Rzymskiego, głównie senatu, co odzwierciedlało się m.in. w wiodącej roli przewodniczącego zebrania. Oprócz patriarchów i legatów papieskich, istotną rolę na soborach odrywali cesarze i ich reprezentanci. Zadanie przewodniczącego zgromadzenia polegało na sprawnym prowadzeniu debaty, zapewniając głos każdemu z uczestników, oraz na doprowadzeniu do konsensusu. Polegał on na jednomyślności w sprawach wiary (konsensus wertykalny) i zgodzie kolegium biskupów (konsensus horyzontalny). Z tego podwójnego konsensusu wyrastał autorytet soborów, a także synodów. Wiązał się on przede wszystkim z asystencją Ducha Świętego, którego działanie sprawiało, że wokół konkretnej prawdy wiary „tworzyła się” zgoda i jednomyślność biskupów, pomimo oddziaływania różnych stronnictw i szkół teologicznych. Konsensus wymagał formalnego potwierdzenia, ale również dogłębnej i wielonurtowej recepcji podjętych postanowień w życiu Kościoła. W przypadku soboru przyjęte postanowienia były potwierdzane przez papieża, patriarchów, ale także cesarza, który gwarantował ich wprowadzenie w życie. Recepcja przyjętej na soborze doktryny dokonywała się na synodach niższej rangi i na drodze jej asymilacji przez wiernych, ale także przez potwierdzenie przez kolejne zgromadzenia powszechne. Proces recepcji należy widzieć jako integralnie złączony z praktyką synodalną Kościoła, który w ten sposób wzrasta w wierze apostoelskiej na drodze kontynuacji i twórczego rozwijania doktryny wiary, zachowując jej jednorodny charakter. W trakcie pierwszego millennium kształtowała się świadomość hierarchii zgromadzeń synodalnych. Wskazano również kryteria teologiczno-kanoniczne zgromadzeń o randze soborów ekumenicznych, ale ostatecznie nie sformułowano ich definicji dogmatycznej. Nie uczyniono tego także w drugim tysiącleciu. Pozwala to na prowadzenie historycznych, teologicznych i ekumenicznych studiów, w których szczególne miejsce należy przyznać soborom pierwszego millennium.

Wyniki przedstawionej rozprawy pozwalają stwierdzić, że synodalność stanowi wewnętrzny element natury episkopatu i istotną formę realizacji kolegalności biskupów oraz nieodzowny czynnik tworzenia komunii Kościoła. Od zarania chrześcijaństwa sięgano do praktyki synodalnej, by przy jej pomocy kształtować życie Kościoła lokalnego i powszechnego. Na tej podstawie można wskazać, że synodalność jest konstytutywnym wymiarem Kościoła. Nie ulega wątpliwości, że historia synodów i soborów pierwszego millennium stanowi istotny *locus theologicus* synodalności, odzwierciedlając zarazem konieczność korzystania z chrześcijańskich źródeł, troskę o tożsamość w przekazywaniu apostoelskiej wiary, odważne i cierpliwe stawianie czoła problemom, przewyciężając partykularyzm dla dobra eklezjalnej komunii. Przeprowadzone studium i jego rezultaty mogą stanowić pewien punkt odniesienia w okresie wzrostu zainteresowania problematyką synodalności Kościoła.

5. Informacje o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową

5.1. Publikacje i cytowania

Oprócz dysertacji stanowiącej wskazane powyżej osiągnięcie naukowe, opublikowałem także inne prace naukowe, których szczegółowy wykaz zawiera załącznik nr 5.

Recenzowana monografia *Kapłaństwo może być piękne. Twórcza moc ośmiu błogosławieństw*, ss. 424, (recenzenci naukowci: prof. dr hab. Z. Kijas UPJPII, dr hab. Janusz Lekan KUL) stanowi studium z teologii duchowości. W zasadniczej części przedstawiłem znaczenie poszczególnych błogosławieństw w świetle Pisma Świętego, Ojców Kościoła i teologów oraz myślicieli chrześcijańskich, wskazując na duchowe i egzystencjalne ich znaczenie w życiu i posłudze kapłańskiej. W drugiej części ukazałem wybrane postacie pasterzy i to, jak oni realizowali przesłanie i duchowość błogosławieństw.

Chciałbym również zasygnalizować znaczenie krytycznego opracowania trzynomowej publikacji pism soborowych Karola Wojtyły: *Odnowa Kościoła i świata. Refleksje soborowe*, wyd. 2, 2014, ss. 368 (także wydanie hiszpańskie i włoskie); *Kościół w tajemnicy odkupienia. Interpretacja Vaticanum II*, Rzym 2012, ss. 462 (wyd. hiszpańskie) oraz *Vaticanum II: czas twórczego myślenia. Wypowiedzi soborowe*, Rzym 2014, ss. 416. Opracowania te stanowią owoc kwerend w archiwach polskich i zagranicznych. Duża część tych pism, których w sumie jest 127 w języku polskim i 36 tekstów łacińskich oraz jeden francuski, nie była wcześniej publikowana. Zwłaszcza trzecia z wymienionych książek odzwierciedla interesujące, nieznane wcześniej dokumenty pracy Wojtyły w komisji soborowej zajmującej się przygotowaniem konstytucji duszpasterskiej *Gaudium et spes*. Precyzyjnie starałem się określić jego wkład w redakcję tej konstytucji, wskazując np. na tekstowe konteksty wprowadzanych przez arcybiskupa poprawek tzw. *modi*, co wymagało dotarcia do konkretnej wersji powstającego etapami dokumentu. Problematyce znaczenia Soboru Watykańskiego II w pontyfikacie i nauczaniu Jana Pawła II poświęcona jest posympozjalna publikacja *Cristo – Chiesa – Uomo. Il Vaticano II nel pontificato di Giovanni Paolo II*, Rzym 2010, ss. 328 (wydanie angielskie 2012) – zredagowana wspólnie z o. prof. dr hab. Z. Kijasem – oraz trzy opracowania naukowe zawarte we wspomnianych tomach pism soborowych Wojtyły na temat jego wizji duszpasterskiej Vaticanum II, recepcji oraz udziału i wkładu w nauczanie soborowe, a także artykułów dotyczących tej problematyki, spośród których pragnę wymienić: *Karol Wojtyła and Dignitatis Humanae: A Historical Perspective* („Communio. International Catholic Review”); *La Chiesa nel mondo contemporaneo. Il dibattito del Concilio Vaticano II nella concezione di Karola Wojtyła e di Joseph Ratzinger* („Centro Vaticano II – Studi e Ricerche”); *Karol Wojtyła – Juan Pablo II y la recepción del Concilio*

Vaticano II („Presencia y Diálogo”); *Kościół – człowiek – świat. Odnowa soborowa w ujęciu Karola Wojtyły* („Ethos”).

W artykułach opublikowanych w czasopismach punktowanych uwagę poświęciłem także tematyce praw i godności człowieka, podkreślając wiodącą rolę wolności religijnej w nauczaniu Jana Pawła II oraz wolności Kościoła, spośród których pozwalam sobie wymienić: *Ewangelia – otwartą księgą życia. Prawa człowieka w przemówieniach Jana Pawła II w Polsce w 1979 r.* („Collectanea Theologica”); „*Prawo żywe i przemożne: wolność religijna w nauczaniu Jana Pawła II* („Analecta Cracoviensia”); *La libertà della Chiesa e la sua missione. Giovanni Paolo II e l'arcivescovo Oscar Romero* („Archivium Historiae Pontificae”) oraz artykuły zawarte w publikacjach zbiorowych recenzowanych: *Godność człowieka w misji Kościoła według Jana Pawła II* (Kraków 2012); *Parámetro de los derechos humanos: libertad religiosa en la enseñanza de Juan Pablo II* (Bogotá 2015); *Freedom of Religion from John Paul II's Perspective* (Warszawa 2015). Z problematyką praw człowieka związana była międzynarodowa sesja naukowa zorganizowana na Uniwersytecie Jagiellońskim i opublikowanie wygłoszonych wystąpień: *Wolność religijna sercem ludzkiej wolności* (2011).

W czasopismach punktowanych opublikowałem również cykl artykułów dotyczących roli historii Polski w nauczaniu Jana Pawła II. Pozwoliły one stwierdzić, że wątki historyczne stanowiły dla papieża pewnego rodzaju *locus theologicus*, a okolicznościowe nawiązania składają się w dość spójny ciąg wydarzeń: *Droga Polski do niepodległości w nauczaniu Jana Pawła II* („Studia Gnesnensia”); *Nauczyciel wolności. Karol Wojtyła-Jan Paweł II o cenie i znaczeniu odzyskania niepodległości przez Polskę* („Ethos”); *Zadane zwycięstwo. Moralne i kulturalne znaczenie bitwy o Monte Cassino w nauczaniu św. Jana Pawła II* („Ateneum Kapłańskie”) czy też zawarty w recenzowanej publikacji zbiorowej artykuł: *Nauczanie Jana Pawła II o duchowej wolności człowieka jako tworzywo niepodległej Polski* (Warszawa 2019).

W swoich badaniach poświęciłem także uwagę problematyce mariologicznej. Warto wymienić m.in. następujące artykuły: *Maryja w życiu Kościoła w przepowiadaniu biskupa Karola Wojtyły w 1963 roku* („Analecta Cracoviensia”); *Matka Chrystusa ukazuje piękno człowieczeństwa. Przesłanie sanktuarium Matki Boskiej Ludźmierskiej* („Salvatoris Mater”); *Matka w wierze: duchowe macierzyństwo Maryi w nauczaniu bł. Jana Pawła II* („Salvatoris Mater”); również zorganizowanie sympozjum *Maryja w wierze Kościoła i życiu narodu* (Państwowa Uczelnia Zawodowa, Nowy Targ). W recenzowanej publikacji pokonferencyjnej zamieszczony został mój tekst *Godność człowieka i wolność Kościoła w ludźmierskim nauczaniu Prymasa Tysiąclecia i kardynała Karola Wojtyły*. Z tematyką maryjną należy związać także krytyczne opracowanie kazań ludźmierskich Karola Wojtyły opublikowanych w zbiorze dokumentacji związanych z podhalańskim sanktuarium (Wrocław 2010) oraz opracowanie i

wydanie niepublikowanych wcześniej *Rozważań majowych* autorstwa Wojtyły, a także artykuł *La «petite voie mariale» selon Marie di Fisolet* („Itineraria Spiritualia”).

W innych artykułach opublikowanych w czasopismach punktowanych zajmowałem się różnymi wątkami nauczania Jana Pawła II. Przygotowałem także opracowanie dwóch publikacji zbiorowych poświęconych tej tematyce: *Pięknie jest służyć. Dziedzictwo duchowe Jana Pawła II* oraz *Moc i piękno wiary. Credo w katechezach środowisk Jana Pawła II*. W artykułach poświęciłem uwagę również teologii Yves Congara czy postaci abp. Oskara Romera, także w kontekście pontyfikatu Jana Pawła II. Zajmowałem się również historią i działalnością kulturalną watykańskiej Fundacji Jana Pawła II, przygotowując wydanie przemówień papieskich do jej członków *Nie ustawajcie w tym dobrym dziele*, opracowując także tłumaczenia na języki francuski, włoski i angielski. Chciałbym wspomnieć, że współorganizując z ramienia Fundacji konferencje, miałem okazję współpracować z naukowcami z innych dziedzin wiedzy, np. prawa kanonicznego, filozofii i ekonomii (sympozja: *Giovanni Paolo II: legislatore della Chiesa*, Lugano 2012; *Jean-Paul II: une pensée actuelle pour l'homme, l'éducation et la culture*, UNESCO, Paryż 2013).

Sporo miejsca w mojej pracy poświęciłem krytycznym opracowaniom pism Karola Wojtyły – Jana Pawła II, przekrojowo ujmując jego nauczanie na konkretny temat, np. tekstów adwentowych i bożenarodzeniowych, dotyczących znaczenia znaku krzyża, czy też adresowanych do konkretnej, lokalnej społeczności. Na podkreślenie zasługuje także opracowanie rekolekcji dla narzeczonych *Budować dom na skale* (także wydanie włoskie) oraz rekolekcji dla artystów *Ewangelia a sztuka* (także wydanie włoskie, hiszpańskie i francuskie). Myślę, że warto podkreślić wydanie wszystkich tekstów dotyczących sakramentu bierzmowania obejmujących okres krakowski i rzymskich w publikacji *Narodziny wyznawców. Refleksje o bierzmowaniu*, ss. 384.

Moje publikacje były cytowane kilka razy i kilka razy recenzowane. Szczegółowy wykaz recenzji i cytowań znajduje się w Załączniku nr 5 (pkt III.7 i pkt V.1). Najczęściej cytowana jest publikacja pokonferencyjna *Cristo – Chiesa – Uomo. Il Vaticano II nel pontificato di Giovanni Paolo II*. Mój Indeks Hirscha, bez autocytowań, wynosi 1, a łączna punktacja MNiSW wynosi 316,5 (z monografiami).

5.2. Wygłoszone referaty na międzynarodowych i krajowych konferencjach tematycznych

W latach 2006-2020 wygłosiłem 16 referatów na międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych (por. załącznik nr 5 – pkt IV.1). Część z nich odbyła się w Polsce, a także w Bogocie, w Waszyngtonie, w Rzymie i Madrycie, gdzie wygłosiłem referaty w językach obcych, oraz w Paryżu, Rzymie i Budapeszcie, gdzie moje wystąpienie było w języku polskim. Tematyka referatów pokrywa się w dużej mierze z tematyką publikacji przedstawionych w pkt 5.1

i koncentrowała się wokół nauczania Jana Pawła II. Pracując w Rzymie, biorę udział w organizowanych konferencjach naukowych, publikując sprawozdania np. na łamach czasopism: „Ethos”, „Polonia Sacra”, „Studia Theologica Varsaviensia”, a także na stronie internetowej Ośrodka Pontyfikatu JP2 www.jp2doc.org

5.3. Uczestnictwo w projektach naukowych

Jestem członkiem komitetu naukowego wydania dzieł zebranych Karola Wojtyły (mianowanie 28.09.2018) oraz zespołu redakcyjnego.

5.4. Członkostwo w organizacjach i stowarzyszeniach naukowych

Jestem członkiem Stowarzyszenia Misjologów Polskich od 2006 r.

5.5. Działalność popularyzująca naukę

Zorganizowałem dwa roczne cykle spotkań naukowo-popularyzatorskich poświęconych nauczaniu Jana Pawła II w Rzymie, w centrum Duszpasterstwa Polonii, a także szereg spotkań okazjonalnych poświęconych prezentacjom publikacji czy wybranym tematom. Zorganizowałem również kilka wystaw muzealnych i fotograficznych, współpracując z instytucjami w Polsce i we Włoszech, a także we Francji, m.in. dedykowanych tematyce Soboru Watykańskiego II, postaci i pielgrzymkom Jana Pawła II. Wraz ze współpracownikami przygotowałem trzy publikacje dokumentujące zbiory Ośrodka (dzieła sztuki i poezje): 1) *Miłość jest darem. Św. Maksymilian w zbiorach Ośrodka Dokumentacji i Studium Pontyfikatu Jana Pawła II w Rzymie*, Rzym 2012, ss. 104, ISBN 978-83-935406-0-0; 2) *Pisane sercem. Poetycki dyptyk dla św. Jana Pawła II*, Rzym 2016, ss. 128, ISBN 978-83-940386-5-6; 3) *Modlitwa więźniarek z Pawiaka – 1942. Reprint*, Rzym 2020, ss. 48 ISBN 978-83-940386-8-7.

a) Współpraca z czasopismami i portalami internetowymi

W latach 2001-2003 opublikowałem 12 kazań katechizmowych w „Materiałach Homiletycznych”; w latach 2003-2020 opublikowałem 6 różnotematycznych artykułów w „Gościu Niedzielnym”. Dużą część tego typu tekstów stanowią artykuły dotyczące Jana Pawła II: 20 tekstów opublikowanych latach 2008-2011 w „Rycerzu Niepokalanej dla Polonii”; 20 artykułów w miesięczniku „Nasze Słowo” w latach 2011-2012 (Polska Misja Katolicka w Niemczech); 14 w „Opoka” (pismo parafii pw. św. Jana Pawła II w Nowym Targu (2013-2014). Ponadto 10 innych artykułów ukazało się w takich czasopismach jak „Tygodnik Powszechny”, „Niedziela” czy „Nasz Dziennik”. Relacje o wydarzeniach w Rzymie, sympozjach, w których

wzięciem udział, czy organizowanych spotkaniach ukazywały się na portalach internetowych agencji KAI, Acistampa, Zenit a także innych.

b) Współpraca z instytucjami

Kilkakrotnie współorganizowałem sympozjum popularno-naukowe w Radzyminie. Dwukrotnie wzięłem w nich udział, wygłaszając referaty o fascynacji Jana Pawła II historią Polski i poezją Cypriana Kamila Norwida. Wygłosiłem referat o dziedzictwie Jana Pawła II do Związku Miast i Gmin Papieskich w Wieliczce 16 kwietnia 2011 r., przygotowana wspólnie publikacji tekstów K. Wojtyły-Jana Pawła II związanych ze lokalną społecznością wielickiej ziemi: *Źródła nadziei...* (zał. 5, pkt. III.1.4), stała się przykładem dla innych społeczności np. Nowego Targu i Zakopanego, które takie publikacje przygotowały z pomocą Ośrodka, w którym pracuję. Podczas mojej pracy współorganizowałem konkursy i wystawy, wspierałem kilkakrotnie inicjatywy szkolne, samorządowe, akademickie i artystyczne w Polsce i we Włoszech oraz inicjatywy polonijne.

b) Publikacje na stronie internetowej jp2doc.org

Na stronie internetowej Ośrodka publikuję artykuły, sprawozdania z wydarzeń w Rzymie i we Włoszech, recenzuję publikacje. Oprócz *social media*, strona oferuje bazy danych i katalogi ze zbiorami bibliotecznymi i archiwalnymi Ośrodka. Strona prowadzona jest w języku polskim, włoskim, angielskim, francuskim i hiszpańskim.

c) Wystąpienia telewizyjne i radiowe

Przy okazji uroczystości czy wydarzeń rocznicowych w Rzymie udzieliłem kilka wywiadów stacjom telewizyjnym i radiowym z Niemczech, Francji, USA, Włoch i Polski, jak też współpracowałem w przygotowaniu audycji o zbiorach Ośrodka w Rzymie. Kilkakrotnie byłem konsultorem filmów dokumentalnych o Janie Pawle II.

Powyższy opis kariery zawodowej dołączam do wniosku o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego nauk teologicznych w dyscyplinie nauki teologiczne.

